

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

11. Rex Ormuzien. violenter à suis impeditur ne fiat Christianus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

deinceps pro filio.] Sed enim Deus pœnitundine vulgari aliquid ab eo
 poscebat sublimius; prodicione meditata, vel tabellarij imprudentia in-
 certum, venit Berzei epistola in præfecti manus qui arci præerat. Is fu-
 rore amês, extemplo Ioannem listi iubet, adductum præruptè interrogat,
 qua lege stet Mahometis an Christi? conspicatus Ioannes quod res erat,
 nec ore nec animo mutatus intrepidè ait, à Christo se stare, Dei mise-
 rentis profusa gratia qui se propitiis intuitus oculis, sero licet, aliquan-
 do tamen sui conscium erroris fecisset: cœterùm promissis, & minis par-
 cerent, frustra fore vtrumque ad reuellendam sibi ex animo fidem, quam
 semel pessimè deserat, clementer nunc recuperasset, nunquam in per-
 petuum fallendam, paratum se saltem in ea occumbere, si minus dare-
 tur in ea viuere; grandi sibi futurum lucro, si annos decem quos ritu
 Maurorum, turpiter exegisset, suo sanguine expiaret. Hæc vti contem-
 ptim aduersus Mahometem, sic honorificè in Christum dicta, ita ho-
 minem extra se egerunt, vt ægrè abstinerit ab illo manus, dedit tamen
 aliis frustratim laniandum, mutilandumque ad necem lento cruciatu;
 caput hastæ præfixum ad terroris ostentum in propugnaculi edito lo-
 catur; at suam illi condignam coronam cœlum reposuit, & iustam barba-
 ris à quibus rescissum fuerat, mercedem. Menses abierant non multi,
 cum ecce tibi ex India Antonius Noronia cum selecta manu bis mille
 armatorum, à Berzeo haud sanè ad prædam egregiè animata, verum ad
 frangendam Maurorum superbiam, & vires deprimendas. Bimestre Or-
 muzij hæserant necessariis instaurandis, & oram secuti Arabia in sinu
 nauigabant, cum Noronia incidit, Catifæ arcem ante omnia tentare.
 Cœlo itaque fauente, nec dubitarim etiam Ioanne inde opem ferente,
 urbem primo impetu captam, diripiendam militibus dedit; deinceps multa
 cum Maurorum strage, arcem quoque in suam redegit potestatem, vbi
 dum Præfecti scrutantur gazam, Berzei comparat ad Ioannem
 Belgam epistola, & dum curiosius scire auent quis ille, & vbinam
 Ioannes? ipsismet ex Mauris comperiunt quicquid de illo hæctenus
 retuli, eiusque adeo caput illud esse quod conspicuum in hasta emi-
 nebat. Quare ex probroso sublatum situ, & religiosa veneratio-
 ne serico inuolutum, donum Berzeo retulerunt, isque multo populi
 concursu festo Hymnorum, & Psalmorum cantu ei extra urbem occur-
 rit, triumphis specie haud minus læta, quam Noronia reditu de Catifa
 victoris, & triumphantis. Sequamur nunc à Berzeo, Mahumetanos in-
 ter Ormuzij gestis, ex eo narrandis, quod ipsemet Xauerij iussu ad S.
 Ignatium, ad socios in Indiam, & Conimbricenses nostros in Lusitaniam
 scribebat, ex quibus etiam literis, quæcumque de ipso refero habentur.

Dicebat ad populum die quodam maioris ieiunij, cum adest sub me-
 diam concionem ab Rege nuncius à quo accersebatur, omisso in aliud
 tempus quod supererat sermonis aduolat. Exceptus à Rege in frequen-
 ti suorum splendidaque aula, post humanissimæ comitatis prima collo-
 qua, seducitur in interius conclaue, cum interprete regio Garcia de

11.

Rex Ormu-
 zien. violen-
 ter à suis im-
 peditur ne
 fiat Christia-
 nus.

Penna; illic diu nequicquam multumque reluctantem cogit Rex suo in throno consistere, ipse de genibus prehensa reuerenter ad osculum manu, in subsellio resedit. Inde suam illi mentem aperire, Decretum sibi esse Mahomete excusso, Christi legem amplecti, se quidem in Persa philosopho aliisque ritus Maurici propugnatoribus superatum fateri; absentem licet, sed certò ex iis qui aderant comperisse illorum rationes quam essent infirmæ, ac debiles; quò minus tunc statim Christiano lauacro initiaretur, Christumque profiteretur palam, obstare suspectam suorum fidem, vereri ne urbem perduellione fuscæque verterent, aut se venenis de medio tollerent, aut seditione repentina regno expellerent; præuertenda sibi hæc esse pericula; deuincienda regni primaria capita; habenda in promptu in omnes euentus externa præsidia, ne intestina vis, vt vellet maxime, mouere quicquam posset. Ad hæc perfulsus incomparabili gaudio Berzeus, actis Deo tam magnificæ spei ingentibus gratiis, Regem in cœpto confirmare; nihil esse quod sibi metueret, adfuturum consiliis, quorum auctor esset, & arbiter, Deum. Ad parandos vero suorum animos, vt se præberent exemplo Principis, & proposito dociles, nihil se tunc commodius cernere, quàm si publicam in aula regis præsentia disputationem indiceret, cui interessent Mahometis doctores præcipui: ad præmuniendum autem regni statum aduersus Principum, & populi motus, nihil præsentius, quàm si Proregis Indiarum ad manum forent auxilia, seque ad illum super iis, daturum literas cum naues abirent, quæ sexto quoque mense Goam vela facere consuescent. Rem totam interea inuolabili silentio premeret, & cum Deo communicaret solo, ad exposcendam intimis precibus eius opem. Verum de hoc arcano, conditumque mortalium nemini cognitum, dæmonis opera putatur factum, disturbare illa funditus satagentis, non modo vt palam fierent, sed breui, quo pacto ignoratur, vbi Rex audiret Christianus, notareturque lustricus eius dies quo cum Berzeo, priuatim, & secreto egisset, tunc enim fuisse ab illo baptizatum: & quidem hinc varia procerum, & ciuium studia, sed ferme regiis consona, & gratulabunda. Cum enim Berzeus, concionando, disputando, & mira edendo, hominum animos subegisset ad sementem diuinam Christianæ legis, vbi fama vulgauit, iam à Rege susceptam, credi vix potest quantis lætitiis, quam multos affecerit, scribitque Berzeus, viginti Maurorum millia in procinctu steterisse vt quo die Rex sacrum fontem iniret, ipsi eodem lustrarentur, & eorum complures, iam sibi & lustricos Patres, & nomina, legisset, quibus vellent vocari, postquam forent adscripti Christianis. Sed numerosa hæc tam multorum, & tam propensa consensio paucorum dissensu euerfa est, potentiorum fatior, sed quinque solummodo capitum. Hi quæ erat rex imparatior, machinam obuertunt quam norant omnium maxime in eum validam. Regis adeunt matrem, ambitionem animum, persuadentque regnum in præcipiti pendere, certoque iuiturum nisi quantocyus, in saniora consilia filium verteret. Nec Pet-

sam

fam, nec vicinos reges, suarum æmulos & ditionum, & sectarum, unquam commissuros, domus suæ patentem aditum, Ormuzium scilicet, penes hominem esse, religioni suæ, & rationibus infensum. Hi si coniurassent aduersus insulam, vt erant absque dubio facturi; eamque infestis classibus stringerent, duraturam videlicet sub obsidione diuturna, quæ nec demensum vnus diei progigneret? Lusitanos vt quàm celerimè suppetias ferrent, sed adeo impares numero, fore nempe viribus satis pares; atque vt tales sint, ac vincant, quis urbem, & regnum, cui tot annos inhiarunt, iis abstulerit? quod meriti nomine arce imposita, velut manu altera iniecta iam tenent: nihil se de contemptu religionis auitæ dicere, qua regnum tot sæculis stetit, tot reges floruisse, totus prope oriens viueret. Decuisse nimirum vt Ormuzij Rex sapientiæ facem præferret vniuersis, doctorem ageret, legem ferret, orbem nouis ritibus instauraret? Idque scelerosi hominis maleficio fascinatus, cuius etiamtum latebat ortus, nec aduentus causa potuisset satis liquido deprehendi. Hac gemina peste superstitionis, & regni occupata mulier, velut furiis duabus Regem filium adit, tumultuatur, dolet; rationibus preces & lacrimas; maternæ potestati minas, & imperia permiscet. Ac ne quid scelerum deesset ad miserum Principem à proposito dimouendum, succedunt anui exeunti, quinque illa Regiæ carcinomata, inculcatisque ab Regina dictis, tot & talia minantur, de populo, & finitimis regibus ad eius expulsionem proritandis, (& vero iam Babilonium, & Arabes tentarant) vt timori Rex tandem cederet, fractusque sponderet, se nihil vltius moturum quàm quod suo ipsi assensu probauissent. Quantum ingemuerit his malis Berzeus, lacrimarum vim quantam coram Deo profuderit difficile dictu est. [Cum viderem, ait ad Ignatium scribens, pretiosam prædam euelli mihi de manibus, qua sola eram in reliquam vitam affatim ditandus, acerbissimum cepi animo dolorem, retulique hoc nefas in grauitatem meorum criminum, quæ tam graui pœna plecterentur, quanquam huius doloris angit etiam me dolor, metuentem ne forte cœnosa ex scaturigine latentis superbiæ oriatur; quasi meo labori pretium debererur, quod vnus Dei est operæ, iustè sanctèque omnia moderantis, etsi autem me diuina bonitas videtur consolari, nouis in dies ad Christi fidem accessionibus, sed hæret lateri vulnus sæuum, & funesti casus amara memoria.] Volabat interea per omnes Provincias, de Rege Ormuzij ad Christum conuerso anceps rumor. Misit Rex quidam Saraffus nomine, Caseigum suorum è numero primarios Alcoranni magistros, atque interpretes, & testes eorum peritiæ literas quibus affirmabat, nisi eos audire grauaretur, reuocatuos illum ab errore ad mentem; eos ab se si pelleret vltro ipsos Mahumetis causa appetituos mortem, quorum neutrum ab ijs præstitum est. Rex Ormuzij per certos homines, saxis illos accessu arcuit; ipsique vt vident duriuscula comitate sibi obuiam ventum, effusa fuga lapidationem; nedum mortem vitarunt. Etsi enim Regem metus perculerat, sed lingua

tenus; abiectumque ore suscipiendi baptismi decretum, altè animo, votisque retinebat; haud quidem verè Christianus, sed multo minus Maurus: atque vtinam Berzeo datum esset conuenire illum, & alloqui; verum etsi rex ipse id magnopere cuperet, & Berzeus vndequaue tentaret, vtriusque conatus elusit custodia, qua palatij aditus Regis mater, acri, fortique munierat; ne si aiebat, magus ille, intro subierit, repetitis carminibus Regem denuo incanter.

12.
Tempestas
in Berzeum
à Saracenis,
cuiusque vi-
ctoria.

Quòd ergo aliud deinceps afflictissimo Berzeo præter diuinum subsidium non restaret; ei cœlitus impetrando supplicationes Christianorum instituit. In ijs interdum quinquaginta, plures aliquando, voluntaria flagellatione, magnisque vocibus diuinam clementiam implorabant, non modo vt Regis vetera desideria secundaret; sed matris Reginae sauitiam, & illorum quinque Mahometismi principum frænaret, qua Christiani dire vexabantur. Primo enim iuratò contra illos statutum fuerat ne quis sineretur à Mahometo ad Christum migrare, deinde vt est in vtramque partem vulgus versatile, incensum est aduersus Berzeum falsis rumoribus, compertorum tandem certis argumentis ipsius maleficiorum, quibus fascinantur quoscumque voluisset. His reuerentia Berzei in contemptum & execrationem commutata, beatiorem se quisque credere, quo esset in illum deterior; crebro cum suis supplican-tem, lapidibus petere, quibus quo minus interiret per plebem non stetit. Mahometo deferre, quod is Christi honori deferrebat; vociferari inconditè Deum vnum, & solum, ad exprobrandam Christianis Deorum trium adorationem. Ad hæc irrisiones sacrilegæ, conuitia, iniuriæ, contumeliæ in Christum, quam multas insanum odium & adulatio procerum valebat comminisci, quibus ad hoc stolida, & demens plebecula, venales pecania, linguas, & petulantiam commodabat. Quæ lentatè diu patientiæ ardore Berzeus cum sustinuisset, videretque malum ferendo crescere, suo & ipse iure, igneque accingitur, inhibiturus præsentis remedio rabiem hostium ne porro lethaliùs serperet. Erat proximo in colle Mahometis fanum aliquantò superius angusta eremo quam traductus, vt post narrabitur, ad fidem Bracmanes Berzeo donarat, futuri nobis vel pignus, vel omen Collegij. Euadebat illuc Maurorum quotidie columnies plurima, & vefanis ad rauim clamoribus sanctam Cruem & Christum impiè conspurcabat. Nefas credidit Berzeus, sacrilegij insolentis licentiam impunè diutius tolerare. Crucem iubet compingi grandem, duorum humeros non facili pondere pressuram, sub serum diei procedentium instructo agmine versus eum locum portandam curat, vbi soliti erant barbari tanta petulantia debacchari; illic in medio defixam fano, adactis alte ad radicem saxi ita firmat, vt refigi nisi magno labore, & longo non posset. Hanc Mauri postridie vt procul vident, inexplicabili insania, deierare, quæri, ora vnguibus laniare, exostulare fletibus apud Mahometem, quod eam de cœlo iniuriam spectaret lentus, & inultus denique tum fanum, velut profanatum, & exauguratum de-ferere